

v njegovi duši. Naravo gleda z očesom slikarja (neki čas je menda v resnici slikal); ljubi pa barve jasne, žive in pestre. Pred resničnim življenjem ne zapira oči, gleda mu pogumno v obraz. Viljem Mrštík je slikar in pesnik resničnosti ter vso svojo nadarjenost rabi za to, da bi bravcem risal veselje in lepoto življenja in resničnosti. Podlaga umetniškemu značaju Viljema Mrštíka je vroč, živahen temperament, odločna pretežnost globokega, živega čustva nad umom in končno velika slikarska in opisovalna nadarjenost. — Brat Alojzij pa ne ljubi opisov; opisuje samo toliko, kolikor je le neobhodno potrebno. Viljem se peča bolj z zunanostjo, Alojzij paz notranjostjo; dočim Viljem iz dušeslovja svojih junakov podaja samo površne, najbolj potrebne podatke, Alojzij sega globlje ter gleda v skrivno notranjščino svojih junakov. Alojzij je bolj miren, zato tudi riše in piše bolj objektivno. V spisih „Dobré duše“, „Terka“, „Stařečkův poslední svud“ opisuje može, starčke, žene in dekleta iz prostega ljudstva, opisuje pojave iz njihovega bednega življenja, ki je stalen boj za vsakdanji kruh. Umetniška značaja obeh bratov se vzajemno izvrstno dopolnjujeta. Viljemov pesniški, ognjevití značaj, njegova formalna virtuoznost in bistro opazovanje se uspešno dopolnjuje z mirnim značajem, dušeslovnim izkustvom in plastično umetnostjo Alojzijevo. Zató sta spisa, ki sta prišla skupno izpod njunih peres, „Maryša“ (drama) in „Bavlukovy ženy“ (roman) najboljša proizvoda v najnovejši češki književnosti.

V novi knjigi Viljema Mrštíka „**Babetta, Verunka a drobné povídky**“ je sedem črtic. Najdaljši sta prvi dve: „Babetta“ in „Verunka“. V pripovedki „Babetta“ riše pisatelj z brezobzirnim peresom prodiranje moralne kuge velikih mest v tiho mestece. „Verunka“ je kronika dekliškega srca, ki ne more pozabiti. Realistična črtica „Stařeček Gajda“ je polna finega humorja in svežih barev. „První sluka“ in „Jaro v zimě“ sta sliki iz narave, ki se čitata kakor pesmi v prozi. Viljem Mrštík riše nam, kakor je njegova navada, vse virtuožno in nikjer sam odveč ne stopa iz okvira svojih opisov.

Izdajajo se knjige, katerih prečitaš samo nekoliko listov, pa jih odložiš; so pa knjige, katere sicer prečitaš do kraja, toda ne pogledaš jih nikoli več. Take knjige, katere bi bravec

s slastjo prečital in jih zopet in zopet vzel v roke, so redke izjeme. In k takim knjigam spada Alojzija Mrštíka „**Rok na vsi**“, ki osvežuje utrujene živce na izreden način. Pripoveduje sicer samo o prostem življenju v malo znani moravski vasi, ki se ne odlikuje niti po naravni krasoti niti po zgodovini, ali koliko je tu resnične, proste in globoke poezije! Koliko odkritosrčnega in vročega čustva skriva se v srcih onih prostih prebivalcev, ki s težavo obdelujejo svoja polja, da bi zaslužili vsakdanji kruh! V prostih poglavjih, uvrščenih pod naslovom dvanajstih mesecev, piše Alojzij Mrštík kroniko kraja, v katerem živi in katerega prebivalce pozna z vsemi čednostimi in slabostimi. Niso tu junaki navadnih romanov, ampak vsi prebivalci vasi Habrůvke so ljudje, katerih dejanje in življenje se tu vrsti kakor v kalejdoskopu. Nastopa tu vaški župnik, učitelj, župan, krojač, kovač in njih žene, pastirji, dni-narji itd. — da, niti vaše Mesaline ne manjka. Namen knjige je, podati Čehom notranjost in dušo prebivalcev moravske vasi, ki se je še ni dotaknila moderna omika. Knjiga „Rok na vsi“, ki je pravi otrok ruskega realizma, ima tudi veliko narodopisno ceno, tako, da bode po nji rad segel ne le umetnik, ampak tudi kulturni zgodovinar.

K. M. Čapek: **Dar svatého Floriána**. Zvířátka a Petrovští. Nakl. družstvo „Máje“. Str. 228. Cena K 2.80.

Znani pisatelj „Nejzápadnějšího Slovana“ podaja topot češkemu občinstvu humoristično knjigo, v kateri je najdaljša povest: „Dar svatého Floriána“; ostale tri črtice imajo skupen naslov: „Zvířátka a Petrovští“. „Dar sv. Floriána“ je duhovita satira na poseben del češkega občinstva. Pisatelj nam v nji predstavlja očeta Floriána Jírovca, ki mu je njegov sveti zavetnik v priznanje zaslug podelil važni vremenski ključ in ki vsled tega postane naenkrat najimenitnejši mož v celem okraju. Ostale tri črtice, jedrnate in šaljive humoreske, so sličice iz življenja domačih živalí. Prizor o župniku in njegovi gospodinji na str. 203 bi bil mogel izostati. G. pisatelj tudi v uvodu odveč podarja, da posamezne osebe daljše povesti „Dar sv. Floriána“ niso vzete iz resničnega življenja, temuč da si je pisatelj izposodil samo ozračje; to vsak razsoden čitatelj sam spozna.

Fr. Štingl.

